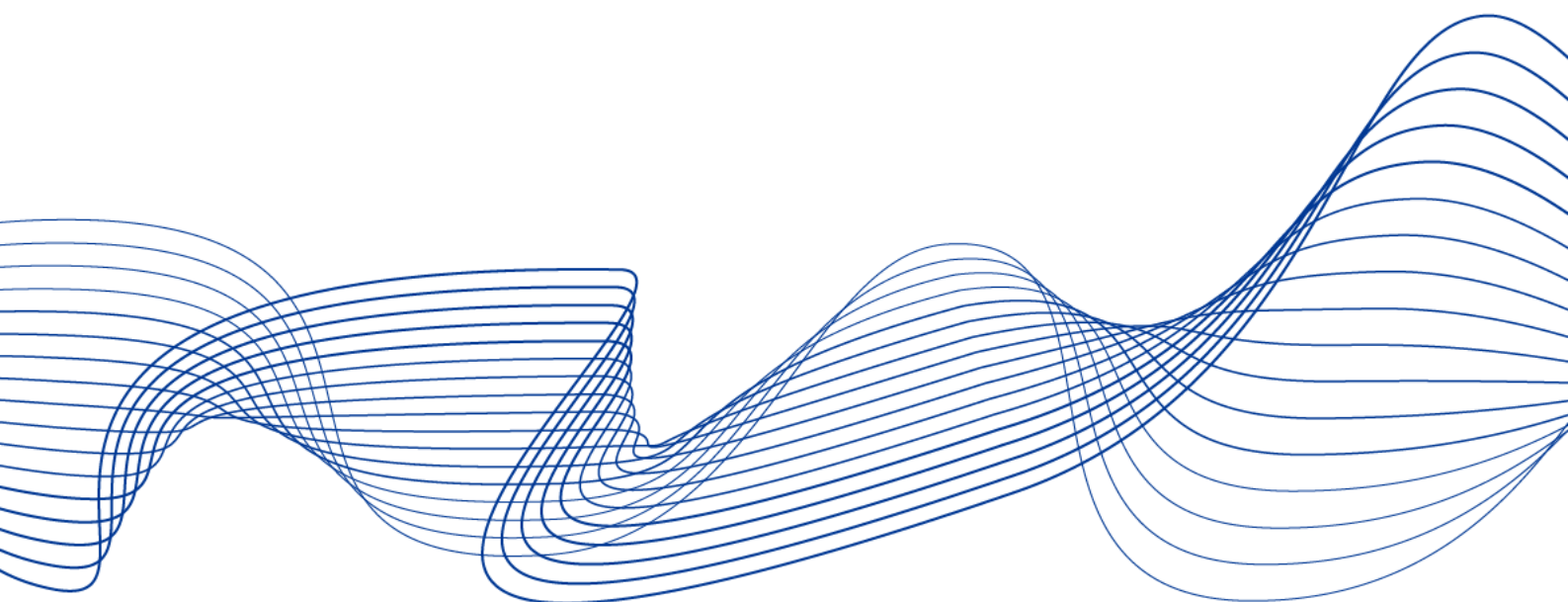

Jaarverslag

2016

ESRB

Europees Comité voor Systemrisico's

Europees Stelsel voor Financieel Toezicht

Inhoud

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Impressum	6

Voorwoord

Mario Draghi,
Voorzitter van het
Europees Comité voor
Systeemrisico's

Dit is het zesde Jaarverslag van het Europees Comité voor Systeemrisico's (European Systemic Risk Board of ESRB), dat de periode tussen 1 april 2016 en 31 maart 2017 bestrijkt. Tijdens de verslagperiode is het ESRB doorgestaan de kwetsbaarheden in het financiële stelsel van de Europese Unie (EU) nauwlettend te volgen en heeft het bijgedragen aan het beleidsdebat daarover. Het ESRB heeft met name aandacht besteed aan de twee belangrijkste bronnen van risico. De eerste betreft de risico's die voortvloeien uit het klimaat van aanhoudend lage rentetarieven. De gezamenlijk door het ESRB en de ECB uitgevoerde analyse van deze risico's is gepubliceerd in een rapport over vraagstukken op het gebied van macroprudentieel beleid die het gevolg zijn van de lage rentetarieven. Deze analyse heeft het ESRB er ook toe gebracht het geconstateerde risico van zwaktes in de balansen van banken, verzekeraars en pensioenfondsen als een van de twee meest prominente risico's voor de financiële stabiliteit in de EU aan te merken, naast het risico van herprijsing van risicopremies in de mondiale financiële markten.

De tweede bron van risico's betreft kwetsbaarheden in verband met de sector woningen. Op grond van een toekomstgerichte EU-brede beoordeling kwam het ESRB tot de conclusie dat er in acht lidstaten sprake is van kwetsbaarheden op de middellange termijn en heeft het aan deze lidstaten een openbare waarschuwing doen uitgaan. Het ESRB heeft tevens een aanbeveling uitgebracht om gegevenslacunes op te vullen om zo te komen tot een geharmoniseerder kader voor het op de voet volgen van ontwikkelingen op de markten voor niet-zakelijk en zakelijk onroerend goed in de EU.

Tijdens de verslagperiode heeft het ESRB tevens haar capaciteit om de niet-bancaire sector te monitoren uitgebreid. In het bijzonder heeft het ESRB de eerste editie gepubliceerd van een jaarlijkse "EU Shadow Banking Monitor", waarin bronnen van systeemrisico's en dergelijke risico's versterkende mechanismen in kaart worden gebracht. In verband daarmee heeft het ESRB mede vorm gegeven aan het debat over macroprudentieel beleid buiten de banksector. Zo heeft het bijvoorbeeld zowel kortetermijnbeleidsopties als een langetermijnagenda op dit vlak geformuleerd.

Daarnaast is het ESRB nauw betrokken geweest bij het bevorderen van de discussie over macroprudentieel beleid door een aantal conferenties en workshops te organiseren. Meer in het bijzonder heeft het ESRB in september zijn eerste Annual Conference gehouden, waarbij vooral werd ingegaan op de koers van het macroprudentieel beleid en enkele van de meest prominente punten op de agenda van beleidsmakers op dat terrein, zoals het klimaat van lage rentetarieven, de implicaties van de verplichting tot centrale afwikkeling (clearing) om de handel in gestandaardiseerde OTC-derivaten veiliger te maken, en de ogenschijnlijke schaarste van veilige activa op de markten.

Ik wil hierbij ten slotte Stefan Ingves, Gouverneur van Sveriges Riksbank, hartelijk danken voor zijn steun aan het ESRB gedurende de laatste zes jaar in zijn functie van Voorzitter van het Technisch Adviescomité (ATC) van het ESRB. De nieuwe voorzitter van het ATC, Philip R. Lane, Gouverneur van de Central Bank of Ireland, zal vanaf augustus 2017 de rol overnemen.

Frankfurt am Main, juli 2017

Mario Draghi
Voorzitter ESRB

Samenvatting

De verslagperiode werd gekenmerkt door een klimaat van geringe economische groei en lage rentetarieven, hoewel de Europese en mondiale economische vooruitzichten tegen het einde van de verslagperiode verbeterden. Het ESRB heeft (samen met de ECB) aanzienlijke capaciteit ingezet om het effect van dit klimaat op de financiële stabiliteit van de EU te analyseren en heeft een rapport gepubliceerd over vraagstukken op het gebied van macroprudentieel beleid die uit deze lage rentetarieven voortvloeien. Daarnaast heeft de groeiende schaduwbanksector in de EU het ESRB ertoe gebracht zijn monitoringinspanningen te intensiveren en zijn eerste "EU Shadow Banking Monitor" te publiceren, waarin bronnen van systeemrisico's en dergelijke risico's versterkende mechanismen in kaart worden gebracht.

Het ESRB is verdergegaan met het in kaart brengen van vier belangrijke risico's voor de financiële stabiliteit in de EU, namelijk 1) een herprijzing van de risicopremies in de mondiale financiële markten, 2) zwaktes in de balansen van banken, verzekeraars en pensioenfondsen, 3) problemen met de houdbaarheid van schulden in de sectoren overheid, bedrijven en huishoudens, en 4) schokken en besmetting vanuit de niet-bancaire financiële sectoren naar het bredere financiële stelsel. Net als in het voorgaande Jaarverslag van het ESRB, werd een abrupte ommekeer in de mondiale risicopremies nog steeds beschouwd als een bijzonder prominent risico voor de financiële stabiliteit. Het klimaat van geringe groei en lage rentetarieven heeft het ESRB ertoe gebracht de zwaktes in de balansen van banken, verzekeraars en pensioenfondsen van even zwaar belang te achten.

Naast zijn opdracht macroprudentieel toezicht op het financiële stelsel van de EU uit te oefenen, heeft het ESRB een mandaat om waarschuwingen uit te brengen wanneer aanzienlijke systeemrisico's worden geconstateerd en het noodzakelijk blijkt dergelijke risico's te signaleren. Met het oog hierop heeft het ESRB een analyse gemaakt van de kwetsbaarheden op de middellange termijn in de lidstaten van de EU die verband houden met de sector woningen. Op grond van deze beoordeling heeft het ESRB een openbare waarschuwing doen uitgaan naar acht landen (België, Denemarken, Finland, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, het Verenigd Koninkrijk en Zweden). Dit waren de eerste openbare waarschuwingen die het ESRB sinds zijn oprichting heeft gegeven. Het ESRB vond tevens aanzienlijke lacunes in de voor de analyse van de onroerendgoedsector beschikbare gegevens. Het ESRB heeft daarom een Aanbeveling inzake het opvullen van lacunes in onroerendgoedgegevens uitgebracht om te komen tot een geharmoniseerder kader voor het op de voet volgen van ontwikkelingen op de markten voor niet-zakelijk en zakelijk onroerend goed in de EU.

De belangrijkste risico's voor de financiële stabiliteit die door het ESRB werden vastgesteld vormden de basis voor het ontwerp van ongunstige scenario's voor de EU-brede stresstests van de Europese Toezichthoudende Autoriteiten (ESA's). Gedurende de verslagperiode heeft het ESRB ongunstige scenario's aangeleverd voor de stresstest van centrale tegenpartijen (central counterparties of CCP's) door de Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA) en voor de stresstest van bedrijfspensioenfondsen door de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (EIOPA). Nadere details over deze scenario's worden gegeven in het Jaarverslag. De scenario's die het ESRB begin 2016 aanleverde voor de stresstest van de banksector door de Europese Bankautoriteit (EBA) en voor de stresstest van de verzekeringssector door EIOPA zijn beschreven in het Jaarverslag van het ESRB over 2015.

De verslagperiode markeerde tevens het eerste jaar dat het kader voor vrijwillige wederkerigheid, dat het ESRB in december 2015 heeft geïntroduceerd, operationeel was. In 2016 waren België en

Estland de eerste landen die krachtens het nieuwe kader vroegen om wederkerigheid ten aanzien van twee door hen genomen maatregelen. De daaropvolgende aanbeveling van het ESRB aan alle lidstaten om beide maatregelen wederkerig toe te passen heeft uiteindelijk geleid tot een aanzienlijke toename in wederkerige acties in de gehele EU.

Het ESRB heeft tevens bijgedragen aan het raadplegingsdocument van de Europese Commissie over de evaluatie van het kader voor macroprudentieel beleid van de EU. Het ESRB benadrukte daarbij dat het onafhankelijk zou moeten blijven, zij het nauw verbonden met de ECB. Het stelde voor het lidmaatschap van de Algemene Raad breed toegankelijk te laten zijn en beklemtoonde dat het macroprudentieel instrumentarium veelomvattend en eenvoudig in gebruik zou moeten zijn. Verder stelde het enige verbeteringen voor in het ontwerp van specifieke instrumenten gericht op de structurele en conjuncturele dimensies van systeemrisico. Bovendien stelde het ESRB voor om instrumenten voor de aanpak van systeemrisico's die voornamelijk voortvloeien uit met de woningmarkt samenhangende posities beschikbaar te stellen aan de macroprudentieelbeleidsmakers in alle lidstaten van de EU. Het ESRB beaamde ten slotte de noodzaak een wettelijk kader op te zetten voor macroprudentieel beleid buiten de banksector.

Daarnaast heeft het ESRB bijgedragen aan het macroprudentieel kader voor het bankwezen. Ten eerste voorzag het de EBA van zijn standpunt ten aanzien van de invoering van de leverage-ratio. Op grond van zijn voorlopige analyse ziet het ESRB weinig bewijs dat de leverage-ratio een negatieve invloed heeft op de marktliquiditeit. Ten tweede heeft het ESRB bijgedragen aan het reguliere, door de EBA gecoördineerde rapport over de cycliciteit van kapitaalvereisten. In het rapport, waarin enkele analytische problemen worden onderkend, werd weinig bewijs gevonden van het bestaan van procyclische effecten die voortvloeien uit het pakket van de Verordening en Richtlijn Kapitaalvereisten (CRR/CRD IV). Het ESRB heeft daarom voorgesteld het huidige, op risicogevoeligheid gebaseerde kader voor het toetsingsvermogen van banken te handhaven. Ten derde heeft het ESRB aan de EBA zijn standpunt doen weten ten aanzien van de definitie van een nettostabielefinancieringsratio (NSFR). Hierin werd de NSFR aangemerkt als het beste beschikbare instrument om structurele kwesties in verband met liquiditeits- en looptijdtransformatie door banken aan te pakken. Tevens werd opgemerkt dat daarom het uiteindelijke doel van de Europese autoriteiten zou moeten zijn de tenuitvoerlegging van een geloofwaardig en solide NSFR-vereiste in de EU.

Verder heeft het ESRB bijgedragen aan de ontwikkeling van een kader voor macroprudentieel beleid buiten de banksector. Het ESRB heeft in juli 2016 een strategiedocument gepubliceerd waarin kortetermijnbeleidsopties en een langetermijnbeleidsagenda worden gepresenteerd om de risico's voor de financiële stabiliteit die verband houden met de niet-bancaire sector, te mitigeren. Gedurende de verslagperiode heeft het ESRB vooruitgang geboekt met enkele van de in het strategiedocument uiteengezette sleuteltaken. Ten eerste heeft het ESRB stappen ondernomen om innovatieve macroprudentiële instrumenten te creëren om daarmee in te kunnen spelen op de procyclische aard van initiële marges en haircuts, met name bij effectenfinancieringstransacties en derivaten. Ten tweede is het ESRB gekomen met een macroprudentieel perspectief op het prudentieel toezicht op CCP's en verzekeringsmaatschappijen en heeft het met name materiaal aangeleverd voor lopende evaluaties van wetgeving.

Vergeleken met het daaraan voorafgaande jaar was er in 2016 sprake van een aanzienlijke stijging van het aantal maatregelen ten aanzien van macroprudentiële aangelegenheden. Het was het eerste jaar dat alle lidstaten de anticyclische kapitaalbuffer op kwartaalbasis hebben vastgesteld en de jaarlijkse toetsing van de aanwijzing van, en vaststelling van bufferpercentages voor, de overige systeemrelevante instellingen hebben uitgevoerd. In het geval van instrumenten die niet onder de periodieke toetsing vallen, heeft rond de helft van de lidstaten macroprudentieelbeleidsmaatregelen

genomen, en daarbij in het bijzonder aandacht besteed aan instrumenten die gericht zijn op met niet-zakelijk onroerend goed samenhangende risico's.

Gedurende de verslagperiode is het ESRB, ten slotte, de tenuitvoerlegging van in het verleden uitgebrachte ESRB-Aanbevelingen blijven evalueren. Uit de beoordeling van de naleving van de ESRB-Aanbeveling inzake de financiering van kredietinstellingen kwam naar voren dat een bijzonder groot aantal van de betrokken partijen deze naleefden. Uit de beoordeling van de naleving van de ESRB-Aanbeveling inzake tussenliggende doelstellingen en instrumenten van macroprudentieel beleid kwam naar voren dat alle lidstaten de door het ESRB aanbevolen tussenliggende doelstellingen nastreven en deze koppelen aan specifieke macroprudentiële instrumenten. De afronding van de beoordeling van de naleving van de ESRB-Aanbeveling inzake geldmarktfondsen is uitgesteld zodat rekening kan worden gehouden met de afronding van de EU-Verordening inzake geldmarktfondsen.

Het ESRB heeft, ten slotte, een aantal conferenties en workshops georganiseerd om de discussie over macroprudentieel beleid te bevorderen. In het bijzonder heeft het ESRB zijn eerste Annual Conference gehouden, waarbij vooral werd ingegaan op de koers van het macroprudentieel beleid en enkele van de meest prominente punten op de agenda van beleidsmakers op dat terrein, zoals het klimaat van lage rentetarieven, de implicaties van de verplichting tot centrale afwikkeling om de handel in gestandaardiseerde OTC-derivaten veiliger te maken, en de ogenschijnlijke schaarste van veilige activa op de markten.

Impressum

© Europees Comité voor Systeemrisico's, 2017

Postadres 60640 Frankfurt am Main, Duitsland
Telefoon +49 69 1344 0
Website www.esrb.europa.eu

Alle rechten voorbehouden. Reproductie voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan op voorwaarde dat de bron wordt vermeld.

De afsluitdatum voor de gegevens in dit verslag was 31 maart 2017.

Dit is een korte versie van het ESRB Jaarverslag 2016 die bestaat uit het Voorwoord en de Samenvatting. Volledige versies zijn beschikbaar in de talen Engels, Duits en Spaans.

ISSN 1977-5210 (online)
ISBN 978-92-95210-20-2 (online)
DOI 10.2849/615806 (online)
EU-Catalogusnr. DT-AB-17-001-NL-N (online)